

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK-133-63/17
P9-41/17

Warszawa, 13 grudnia 2017 r.

Nr: 33802/6	Data wpływu petycji 12 października 2017 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 12 grudnia 2017 r.

PRAWO KARNE

TEMAT

**EUTANAZJA A NAZDWCYCHAJNE ZŁAGODZENIE KARY
LUB ODSTĄPIENIE OD JEJ WYMIERZENIA**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

P. P. – osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, w celu uchylenia art. 150 § 2.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Przedmiotem petycji jest wniosek o uchylenie § 2 art. 150 Kodeksu karnego, który umożliwia sądowi nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpienie od jej wymierzenia za przestępstwo eutanazji. Zmiana miałaby wejść w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

W opinii autora petycji eutanazja jest niezgodna z zasadami moralnymi oraz prawami człowieka i prawami nadludzkimi. Życie jest darem sił wyższych i zawsze trzeba próbować walczyć z chorobą.

W ocenie wnoszącego petycję postulowana zmiana wywołałaby pozytywne skutki społeczne i gospodarcze.

STAN PRAWNY:

Konwencja o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej w kontekście zastosowań biologii i medycyny: Konwencja o prawach człowieka i biomedycynie, ogłoszona przez Radę Europy 4 kwietnia 1997 r. (w Polsce rozpowszechniona jest nazwa Europejska Konwencja Bioetyczna), w art. 9 zaznacza, że należy brać pod uwagę wcześniej wyrażone życzenia pacjenta co do interwencji medycznej, jeżeli w chwili jej przeprowadzania nie jest on w stanie wyrazić swojej woli. Polska podpisała Konwencję oraz protokół dodatkowy o zakazie klonowania istot ludzkich 7 maja 1999 r., ale ich nie ratyfikowała.

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), w art. 6 ust. 1 stanowi, że „każda istota ludzka ma przyrodzone prawo do życia. Prawo to powinno być chronione przez ustawę. Nikt nie może być samowolnie pozbawiony życia”.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204), dalej k.k., w art. 150 § 1 stanowi: „Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Artykuł 150 § 2 przewiduje możliwość zastosowania w wyjątkowych sytuacjach nadzwyczajnego złagodzenia kary lub odstąpienia od jej wymierzenia.

Dla bytu przestępstwa eutanazji konieczne jest łączne zaistnienie dwóch przesłanek, tj. istnienia żądania ofiary oraz współczucia dla niej. Jest to przestępstwo powszechne, a zatem

jego sprawcą może być każdy, a nie tylko lekarz (czy inna osoba z personelu medycznego). Przepięstwo może zostaó popełnione nie tylko poprzez działanie, ale i zaniechanie.

Kodeks etyki lekarskiej, który przyjęto podczas Nadzwyczajnego II Krajowego Zjazdu Izb Lekarskich odbywającego się w 1991 r., w art. 31 stanowi, że zakazuje się stosowania eutanazji przez lekarza i pomagania choremu w popełnieniu samobójstwa.

Lekarz powinien dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić choremu humanitarną opiekę i godne warunki umierania oraz winien do końca łagodzić cierpienia chorych w stanach terminalnych i utrzymywać, w miarę możliwości, jakość kończącego się życia (art. 30). Jednakże w stanach terminalnych lekarz nie ma obowiązku podejmowania i prowadzenia reanimacji lub uporczywej terapii oraz stosowania środków nadzwyczajnych (art. 32).

PRACE LEGISLACYJNE:

Brak.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

W Sejmie V kadencji 22 marca 2006 r. wniesiono obywatelski projekt ustawy – Kodeks karny w zakresie zmiany art. 148 § 2 (dot. eutanazji) poprzez zastąpienie wyrażenia „wyjątkowe wypadki” sformułowaniem „wyjątkowe, szczególnie uzasadnione wypadki” (druk nr 430). Prace legislacyjne nie zostały sfinalizowane z uwagi na zakończenie kadencji.

Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 6 sierpnia 2013 r., sygn. akt II AKa 118/13, wskazał, że „wyrażone przez ofiarę zabójstwa eutanatycznego żądanie pozbawienia jej życia ma być w pełni świadomym, niewątpliwym, bezwarunkowym aktem nieprzymuszonej woli, pochodzącym od poczytalnej osoby dorosłej i jest dla sprawcy zewnętrznym bodźcem do popełnienia czynu. Nie jest zaś żądaniem chwilowa reakcja, wywołana gwałtownym bólem. Wewnętrznym bodźcem jest natomiast współczucie dla ofiary”.

Nadto Sąd Apelacyjny stwierdził „nie można mówić o zabójstwie eutanatycznym wówczas, gdy współczucie wywołane jest cierpieniami psychicznymi człowieka takimi jak straty materialne, wieloletnie kalectwo, zawód miłosny, ani też wtedy, gdy dotyczy innej osoby lub osób, niż ofiara”.

INFORMACJE DODATKOWE:

Rada Europy w zaleceniu z 25 czerwca 1999 r. „Ochrona Praw Człowieka i Godności Osób Nieuleczalnie Chorych i Umierających” opowiedziała się w bezpośredni sposób za obowiązkiem „poszanowania i ochrony godności nieuleczalnie chorego czy umierającego”, natomiast państwa członkowskie powinny „zapewnić nieuleczalnie chorym i umierającym konieczną prawną i społeczną ochronę”.

Eutanazję w doktrynie dzieli się na bierną i czynną. Za eutanazję bierną (negatywną) uznaje się: „zaniechanie podjęcia leczenia choroby uleczalnej u pacjenta dotkniętego jednocześnie chorobą nieuleczalną, odmowy lekarza zastosowania nadzwyczajnych środków służących ratowaniu życia, a użycie jedynie środków zwyczajnych, zaprzestanie leczenia chorego, gdy pacjent sobie tego życzy, zaprzestanie leczenia bez zgody chorego, gdy lekarz uważa, że dalsze leczenie tylko przedłuży cierpienie, bezwzględną odmowę jakiegokolwiek interwencji w chwili umierania”. Natomiast eutanazja czynna (pozytywna) to działanie podjęte w celu spowodowania lub przyspieszenia czyjejś śmierci, np. przez podanie śmiertelnej dawki leku lub inne pozbawienie życia (M. Seroczyńska: Eutanazja i wspomagane samobójstwo na świecie, Kraków 2004).

Zgodnie z § 2 art. 150 k.k. przesłanką łagodniejszego potraktowania sprawcy jest zaistnienie „wyjątkowego wypadku”. Może być on uzasadniony zarówno wysokim stopniem intensywności cierpienia, jak i wysokim poziomem współczucia, wynikającym np. z głębokich więzi uczuciowych między sprawcą a osobą żądającą pozbawienia życia.

W przypadku odstąpienia od wymierzenia kary sprawca zostaje uznany za winnego dokonania zarzucanego mu czynu, a sam wyrok ma charakter skazujący. Odstępując od wymierzenia kary (na podstawie art. 150 § 2 k.k.), sąd może również odstąpić od wymierzenia środka karnego. Ustawodawca nie przewidział możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary lub odstąpienia od jej wymierzenia przy pomocy w samobójstwie.

Ustawa z dnia 24 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. poz. 767) przeniosła przepisy dotyczące stwierdzenia zgonu wskutek trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, jak również wskutek nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów do ustawy o zawodach lekarza i dentystry. Do ustawy wprowadzono art. 43a wskazujący, że stwierdzenie trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu (śmierci mózgu) oraz nieodwracalnego zatrzymania krążenia poprzedzającego pobranie narządów – następuje po przeprowadzeniu przez dwóch lekarzy specjalistów jednomyślnie, postępowania zgodnego z aktualną wiedzą medyczną. Definicja śmierci mózgowej ma istotne znaczenie dla prawa karnego, gdyż przesuwając granicę pomiędzy życiem i śmiercią, co ma wpływ na zakres przedmiotu ochrony prawnokarnej przy przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu.

OPRACOWAŁA

Żaneta Urawska

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz